

CÍLE LEKCE

- uvědomuje si důležitost pozorného vnímání při výměně informací
- prožije pocity člověka, který druhému nenaslouchá
- porozumí pojmu aktivní naslouchání

POMŮCKY

Nejsou potřeba žádné pomůcky.

1. Komunitní kruh. Vyučující přečte příběh Neobyčejná žena¹.

Mauro pocházel z dobré rodiny, měl milující rodiče, dva bratry a sestru. Všichni jeho sourozenci měli hodně přátel ve škole i mimo ni. Rodina bydlela v krásné čtvrti a Mauro měl všechno, co si může malý chlapec přát. Ale ve škole byl brzy označen jako „zvláštní“ případ. V nižších ročnících to byl „nepřízřivý výtržník“, později mu už hrozilo vyloučení a katastrofální prospěch.

Jednou se jeden jeho učitel setkal s jeho rodiči a k jejich velkému překvapení jim sdělil: „Mauro si teď vede velmi dobře. Jsme s ním velmi spokojeni.“

„Možná jste si nás spletl s jinou rodinou,“ odpověděl mu otec. „Náš Mauro nedělá nikdy nic dobře. Vadí nám to, ale nevíme, proč je to tak.“ Když se rozešli, maminka poznamenala:

„Ale když se nad tím zamyslím, Mauro se za poslední měsíc nedostal do žádných problémů. Kromě toho chodí do školy vždycky včas a zůstává tam déle, než musí. Co se asi přihodilo?“ Před vysvědčením očekávali Maurovi rodiče špatné známky, špatné hodnocení jeho chování. Ale na vysvědčení se naopak objevily víc než hezké známky a zvláštní pochvala za chování. Matka i otec byli celí zmatení. „Vedle koho ses posadil, že jsi dostal takovéhle známky?“ zeptal se otec sarkasticky.

„Všechno jsem dokázal sám,“ odpověděl prostě Mauro.

Překvapení a ne zcela přesvědčení rodiče po slavnostním zakončení školního roku zašli i se synem za ředitelem. Ten rodiče ujistil, že Mauro si teď vede velmi dobře. „Máme tu novou paní učitelku a zdá se, že právě ona má na Maura zvláštní vliv,“ řekl jim. „Myslím si, že byste se s ní měli seznámit.“

Když za ní trojice přišla, měla žena skloněnou hlavu. Chvilku jí trvalo, než si všimla, že má návštěvu. Když to zaznamenala, vyskočila a začala gestikulovat rukama.

„Co to má znamenat?“ ptal se znepokojený Maurův otec. „Není to posunková řeč? Ta žena je hluchoněmá!“

„A proto je tak výjimečná,“ doplnil Mauro. „A dělá mnohem víc, táto. Umí naslouchat!“

2. Hodnotová reflexe

- Měl Mauro opravdu všechno, co si malý chlapec může přát?
- Jak rozumíte označení „zvláštní případ“?
- Tatínek řekl, že Mauro nedělá nikdy nic dobře. Znáte člověka, který neudělal nikdy nic dobře?
- Nová paní učitelka dělá podle Maura mnohem víc než ostatní, umí naslouchat. Co znamená umět naslouchat?
- Čím se podařilo paní učitelce změnit přístup Maura ke škole a školním povinnostem? Co Maurovi doposud chybělo?
- Máte mezi svými přáteli někoho, kdo vám umí naslouchat? Co dělá jiného než ostatní?

METODICKÁ POZNÁMKA

Vyučující upozorní žáky, že jde o příběh z odlišného prostředí. U nás není možné, aby hluchoněmý učitel působil na běžné základní škole. Může pracovat např. jako pg. asistent nebo učitel hluchoněmých dětí.

1. Cvičení ve dvojicích. Vyučující požádá žáky, aby sami utvořili dvojice.

- Poté je zapotřebí uspořádat učebnu. První dvojice si sedne proti sobě, hned vedle ní další a další. Středem učebny jsou tak rozestavěny 2 řady židlí umístěných blízko proti sobě.
- Nyní učitel vyzve celou **jednu řadu žáků** (tzn. vždy jednoho z dvojice), aby šli za dveře, kde jim zadá následující **úkol**: každý si promyslete libovolný příběh, který budete vyprávět svému partnerovi ve dvojici, např. jak jste slavili Vánoce, zážitek z prázdnin, váš oblíbený koníček nebo na co se těšíte.

¹ FERRERO, Bruno. *Pohlazení pro duši*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2006. s. 25, 26.

Své vyprávění pečlivě naplánujte, bude trvat minimálně 4 minuty. Příběh nesdílejte s nikým, nenechte se rozptylovat.

- Vyučující se vrátí do učebny, kde čeká **druhá skupina**. Zadá jí následující **úkol**: za pár minut přijde váš partner z dvojice a bude vám vyprávět svůj příběh, který si nyní připravuje. Vaším úkolem bude partnerovi **naslouchat**. Co to znamená? Jak se budete chovat? (Viz znalostní základna.) Poté (cca za 2 minuty) vám dám tajné znamení (například učitel přejde z jednoho rohu učebny do druhého), a vy budete dělat naprostý opak – nenaslouchat, pouze nuceně vyčkáte, než druhý svůj příběh dovypráví.

2. Hodnotová reflexe

- *Jaké jste měli pocity v roli vypravěče?*
- *Jakým byl posluchačem váš partner?*

Prostor pro odpověď poskytneme každému mluvčímu. Ze zkušenosti se pravidelně stává, že mluvčí své posluchače stále jen chválí, jakoby nepostřehli, že jim od druhé poloviny nikdo nenaslouchal. Vyplatí se tak i následující otázky poté, co se všichni vyjádří.

- *Opravdu byl váš posluchač pozorný po celou dobu vyprávění příběhu?*

Až nyní prozradíme vypravěčům, jaký úkol měli jejich posluchači.

- *Jaký jste měli pocit v roli posluchače? Co bylo těžší: naslouchat nebo nenaslouchat?*
- *Byl příběh, který jste vyslechli kvalitní? Dozvěděli jste se zajímavé informace? Rozuměli jste všem myšlenkám?*
- *Jste vy sami dobrými posluchači?*
- *Co může vést člověka k tomu, že druhým nenaslouchá?*

1. Žáci zůstávají ve **stejně dvojici**, jejich **úkolem** je napsat shrnutí, jak se chová člověk, který druhému naslouchá formou rady, **jak se stát dobrým posluchačem**. Sdílení výsledků případně vyučující doplní shrnutím.

ZNALOSTNÍ ZÁKLADNA²

Aktivní naslouchání. Pro úspěšnou komunikaci nestačí jen informace vhodně sdělovat, důležité je umět je i přijímat. Využíváme nejen všechny smysly, ale to, co vidíme a slyšíme, navíc spojujeme s naší zkušeností, s naším hodnotovým žebříčkem, podle kterého posuzujeme, zda jsou sdělené informace důležité či nikoliv.

Získané informace tak interpretujeme, připisujeme jim význam. Důležité je při tom vnímat také kontext – situaci (místo, čas, okolnosti, aj.), ve které ke komunikaci dochází. Zamávání může být v jednom kontextu výrazem přátelského rozloučení, v jiném úpěnlivá prosba o pomoc, upozornění na nebezpečí.

Důležité je nejen soustředěně poslouchat a pozorovat druhého, ale jistými signály ho též ujišťovat, že sdělované informace rozumíme, případně vyjádřit podporu.

Aktivní naslouchání se vyjadřuje:

- projevem zájmu o informace druhého
- požádáním o vysvětlení, pokud některé informace nerozumím
- neskákáním druhému do řeči
- pojmenování svých pocitů, případně i pocitů partnera tak, je cítím
- shrnutím podstatných informací
- vyjádřením uznání

² VALENTA, Josef. *Učíme (se) komunikovat*. Kladno: Aisis, 2005. s. 74, 75.

SEBEHODNOCENÍ dle sady kritérií

Okruh	<p>Příběh neobyčejná žena</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zapojil/a jsem se do diskuse o příběhu? • Poslouchal/a jsem pozorně názory ostatních? 	<p>Práce ve dvojici: naslouchám/nenaslouchám</p> <p>MLUVČÍ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Byl příběh zajímavý, poutavý? • Sdělil/a jsem příběh srozumitelně? • Byl příběh dostatečně dlouhý (na 4 minuty)? <p>POSLUCHAČ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Byl/a jsi v první části vyprávění pozorný posluchač/ka? • Uměl/a jsi naslouchat? 	<p>Aktivní naslouchání: Jak se stát pozorným posluchačem?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sepsali jste v dvojici všechny důležité rady pro pozorné posluchače? • Dařila se vám spolupráce ve dvojici?
Hodnocení			